UCHWAŁA NR 145.XXVI.2016
RADY GMINY PŁONIAWY-BRAMURA

z dnia 28 października 2016 r.

w sprawie przyjęcia Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami dla Gminy Płoniawy-Bramura na lata 2016-2019

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2016, poz. 446) oraz art. 87 ust. 3 ustawy z dnia 23 lipca 2003 roku o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. z 2014, poz. 1446 z późn. zm.)

uchwala się, co następuje:

§ 1. Przyjmuje się Gminny Program Opieki nad Zabytkami dla Gminy Płoniawy-Bramura na lata 2016-2019, stanowiący załącznik do uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Płoniawy-Bramura.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia i podlega ogłoszeniu w Dzienniku Urzędowym Województwa Mazowieckiego.

Wiceprzewodniczący Rady
Gminy

Andrzej Sękowski

Załącznik do uchwały
Nr 145.XXVI.2016
Rady Gminy Płoniawy-Bramura
z dnia 28 października 2016 r.

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI

DLA GMINY PŁONIAWY-BRAMURA

NA LATA 2016-2019

SPIS TREŚCI

1 WSTĘP 3

2 PODSTAWA PRAWNA 4

3 UWARUNKOWANIA PRAWNE OCHRONY I OPIEKI NAD ZABYTKAMI W POLSCE 5

4 UWARUNKOWANIA ZEWNĘTRZNE OCHRONY DZIEDZICTWA KULTUROWEGO 15

5 UWARUNKOWANIA WEWNĘTRZNE OCHRONY DZIEDZICTWA KULTUROWEGO 19

6 OCENA STANU DZIEDZICTWA KULTUROWEGO GMINY. ANALIZA SZANS i ZAGROŻEŃ 38

7 ZAŁOŻENIA PROGRAMOWE 40

8 INSTRUMENTARIUM REALIZACJI PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI 46

9 ZASADY OCENY REALIZACJI PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI 47

10 ŹRÓDŁA FINANSOWANIA PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI 48

1 WSTĘP

Ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (t.j., Dz. U. z 2014 r. poz. 1446 z późn. zm.). nakłada na gminy obowiązek sporządzenia programu opieki nad zabytkami. Mówi o tym artykuł 87 ustawy. Głównym beneficjentem realizacji programu jest społeczność lokalna, która bezpośrednio powinna odczuć efekty jego wdrażania. Dotyczy to nie tylko właścicieli oraz użytkowników obszarów i obiektów zabytkowych, ale również wszystkich mieszkańców.

Przyjęty przez Radę Gminy w formie uchwały, gminny program opieki nad zabytkami jest elementem polityki samorządowej. Będzie służyć podejmowaniu planowych działań dotyczących inicjowania, wspierania, koordynowania badań i prac z dziedziny ochrony zabytków i krajobrazu kulturowego oraz upowszechniania i promowania dziedzictwa kulturowego.

Program opieki nad zabytkami ma pomóc w aktywnym zarządzaniu zasobem stanowiącym dziedzictwo kulturowe gminy. Wskazane w programie działania są skierowane na poprawę stanu zabytków, ich rewaloryzację oraz zwiększenie dostępności do nich mieszkańców i turystów. Gminny program opieki nad zabytkami, m.in. poprzez działania edukacyjne, ma też budzić w lokalnej społeczności świadomość wspólnoty kulturowej, roli i znaczenia lokalnych wartości i wspólnych korzeni. Wspólna dbałość o zachowanie wartości kulturowych wzmacnia poczucie tożsamości, wspiera identyfikacje jednostki z tzw. małą ojczyzną.

Gminny program opieki nad zabytkami jest opracowywany na 4 lata. z realizacji programu wójt, co dwa lata sporządza sprawozdanie, które przedstawia Radzie Gminy. Kolejne sporządzane programy opieki powinny uwzględniać pojawiające się nowe uwarunkowania prawne i administracyjne, zmieniające się warunki społeczne, gospodarcze i kulturowe, nowe kryteria oceny i aktualny stan zachowania zasobu oraz prowadzone okresowo oceny efektów wdrażania obowiązującego programu.

2 PODSTAWA PRAWNA

Podstawą prawną sporządzenia Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami gminy Płoniawy Bramura są przepisy wynikające z ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (t.j., Dz. U. z 2014 r. poz. 1446 z późn. zm.). Ustawa ta wprowadziła obowiązek sporządzania przez gminy gminnych programów opieki nad zabytkami.

Zgodnie z art. 87 wymienionej ustawy, prezydent, burmistrz lub wójt sporządza na okres 4 lat gminny program opieki nad zabytkami. Gminny program opieki nad zabytkami jest uchwalany przez Radę Gminy, po uzyskaniu opinii Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków. Program ogłaszany jest w Dzienniku Urzędowym Województwa.

Ustawa o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami określiła główne cele gminnych programów opieki nad zabytkami, do których należą:

- włączenie problemów ochrony zabytków do systemu zadań strategicznych, wynikających z koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju;
- uwzględnienie uwarunkowań ochrony zabytków, w tym krajobrazu kulturowego i dziedzictwa archeologicznego, łącznie z uwarunkowaniami ochrony przyrody i równowagi ekologicznej;
- Zahamowanie procesów degradacji zabytków i doprowadzenie do poprawy stanu ich zachowania;
- Wyeksponowanie poszczególnych zabytków oraz walorów krajobrazu kulturowego;
- Podejmowanie działań zwiększających atrakcyjność zabytków dla potrzeb społecznych, turystycznych i edukacyjnych oraz wspieranie inicjatyw sprzyjających wzrostowi środków finansowych na opiekę nad zabytkami;
- Określenie warunków współpracy z właścicielami zabytków, eliminujących sytuacje konfliktowe związane z wykorzystaniem tych zabytków;
- Podejmowanie przedsięwzięć umożliwiających tworzenie miejsc pracy związanych z opieką nad zabytkami.

Program opieki nad zabytkami jest dokumentem uzupełniającym w systemie planowania. Wyznacza cele i określa instrumentarium służące do ich osiągnięcia.

3 UWARUNKOWANIA PRAWNE OCHRONY I OPIEKI NAD ZABYTKAMI W POLSCE

3.1 Obowiązek sporządzania gminnych programów opieki nad zabytkami

Obowiązek sporządzania gminnych Programów opieki nad zabytkami określa zapis art. 87 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (t.j., Dz. U. z 2014 r. poz. 1446 z późn. zm.).

W myśl art. 87 tej ustawy:

1) Zarząd województwa, powiatu lub wójt (burmistrz, prezydent miasta) sporządza na okres 4 lat odpowiednio wojewódzki, powiatowy lub gminny program opieki nad zabytkami.
2) Programy, o których mowa w ust. 1, mają na celu, w szczególności:
   - Włączenie problemów ochrony zabytków do systemu zadań strategicznych, wynikających z koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju;
   - Uwzględnianie uwarunkowań ochrony zabytków, w tym krajobrazu kulturowego i dziedzictwa archeologicznego, łącznie z uwarunkowaniami ochrony przyrody i równowagi ekologicznej;
   - Zahamowanie procesów degradacji zabytków i doprowadzenie do poprawy stanu ich zachowania;
   - Wyeksponowanie poszczególnych zabytków oraz walorów krajobrazu kulturowego;
   - Podejmowanie działań zwiększających atrakcyjność zabytków dla potrzeb społecznych, turystycznych i edukacyjnych oraz wspieranie inicjatyw sprzyjających wzrostowi środków finansowych na opiekę nad zabytkami;
   - Określenie warunków współpracy z właścicielami zabytków, eliminujących sytuacje konfliktowe związane z wykorzystaniem tych zabytków;
   - Podejmowanie przedsięwzięć umożliwiających tworzenie miejsc pracy związanych z opieką nad zabytkami.

3) Wojewódzki, powiatowy i gminny program opieki nad zabytkami przyjmuje odpowiednio sejmik województwa, rada powiatu i rada gminy, po uzyskaniu opinii wojewódzkiego konserwatora zabytków.
4) Programy, o których mowa w ust. 3, są ogłaszane w wojewódzkim dzienniku urzędowym.
5) Z realizacji programów zarząd województwa, powiatu i wójt (burmistrz, prezydent miasta) sporządza, co 2 lata, sprawozdanie, które przedstawia się odpowiednio sejmikowi województwa, radzie powiatu lub radzie gminy.

3.2 Definicje

Z uwagi na konieczność precyzyjnego odnoszenia się w Gminnym Programie Opieki nad Zabytkami do zapisów ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (t.j., Dz. U. z 2014 r. poz. 1446 z późn. zm.), przyjęto za ustawą następujące definicje:

1) Zabytek - nieruchomość lub rzecz ruchomą, ich części lub zespoły, będące dziełem człowieka lub związane z jego działalnością i stanowiące świadectwo minionej epoki bądź zdarzenia, których zachowanie leży w interesie społecznym ze względu na posiadaną wartość historyczną, artystyczną lub naukową;
2) Zabytek nieruchomy - nieruchomość, jej część lub zespół nieruchomości, o których mowa w pkt. 1;
3) Zabytek ruchomy - rzecz ruchomą, jej część lub zespół rzeczy ruchomych, o których mowa w pkt. 1;
4) Zabytek archeologiczny - zabytek nieruchomy, będący powierzchniową, podziemną lub podwodną pozostałością egzystencji i działalności człowieka, złożoną z nawarstwień kulturowych i znajdujących się w nich wytworów bądź ich śladów albo zabytek ruchomy, będący tym wytworem;
5) Instytucja kultury wyspecjalizowana w opiece nad zabytkami – instytucję kultury w rozumieniu przepisów o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej, której celem statutowym jest sprawowanie opieki nad zabytkami;
6) Prace konserwatorskie - działania mające na celu zabezpieczenie i utrwalenie substancji zabytku, zahamowanie procesów jego destrukcji oraz dokumentowanie tych działań;

7) Prace restauratorskie - działania mające na celu wyeksponowanie wartości artystycznych i estetycznych zabytku, w tym, jeżeli istnieje taka potrzeba, uzupełnienie lub odtworzenie jego części, oraz dokumentowanie tych działań;
8) Roboty budowlane - roboty budowlane w rozumieniu przepisów Prawa budowlanego, podejmowane przy zabytku lub w otoczeniu zabytku;
9) Badania konserwatorskie - działania mające na celu rozpoznanie historii i funkcji zabytku, ustalenie użytych do jego wykonania materiałów i zastosowanych technologii, określenie stanu zachowania tego zabytku oraz opracowanie diagnozy, projektu i programu prac konserwatorskich, a jeżeli istnieje taka potrzeba, również programu prac restauratorskich;
10) Badania architektoniczne - działania ingerujące w substancję zabytku, mające na celu rozpoznanie i udokumentowanie pierwotnej formy obiektu budowlanego oraz ustalenie zakresu jego kolejnych przekształceń;
11) Badania archeologiczne - działania mające na celu odkrycie, rozpoznanie, udokumentowanie i zabezpieczenie zabytku archeologicznego;
12) Historyczny układ urbanistyczny lub ruralistyczny - przestrzenne założenie miejskie lub wiejskie, zawierające zespoły budowlane, pojedyncze budynki i formy zaprojektowanej zieleni, rozmieszczone w układzie historycznych podziałów własnościowych i funkcjonalnych, w tym ulic lub sieci dróg;
13) Historyczny zespół budowlany - powiązaną przestrzennie grupę budynków wyodrębnioną ze względu na formę architektoniczną, styl, zastosowane materiały, funkcję, czas powstania lub związek z wydarzeniami historycznymi;
14) Krajobraz kulturowy - przestrzeń historycznie ukształtowaną w wyniku działalności człowieka, zawierającą wytwory cywilizacji oraz elementy przyrodnicze;
15) Otoczenie - teren wokół lub przy zabytku wyznaczony w decyzji o wpisie tego terenu do rejestru zabytków, w celu ochrony wartości widokowych zabytku oraz jego ochrony przed szkodliwym oddziaływaniem czynników zewnętrznych.

3.3 Sposoby opieki nad zabytkami w świetle przepisów ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami

Według zapisów art. 4 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (t.j., Dz. U. z 2014 r. poz. 1446 z późn. zm.) ochrona zabytków polega w szczególności na podejmowaniu przez organy administracji publicznej, działań mających na celu:

1) Zapewnienie warunków prawnych, organizacyjnych i finansowych umożliwiających trwałe zachowanie zabytków oraz ich zagospodarowanie i utrzymanie;
2) Zapobieganie zagrożeniom mogącym spowodować uszczerbek dla wartości zabytków;
3) Udaremnianie niszczenia i niewłaściwego korzystania z zabytków;
4) Przeciwdziałanie kradzieży, zaginięciu lub nielegalnemu wywozowi zabytków za granicę;
5) Kontrolę stanu zachowania i przeznaczenia zabytków;
6) Uwzględnianie zadań ochronnych w planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz przy kształtowaniu środowiska.

Zgodnie z art. 5 ustawy opieka nad zabytkiem sprawowana przez jego właściciela lub posiadacza polega w szczególności na zapewnieniu warunków:

1) Naukowego badania i dokumentowania zabytku;
2) Prowadzenia prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych przy zabytku;
3) Zabezpieczenia i utrzymania zabytku oraz jego otoczenia w jak najlepszym stanie;
4) Korzystania z zabytku w sposób zapewniający trwałe zachowanie jego wartości;
5) Popularyzowania i upowszechniania wiedzy o zabytku oraz jego znaczeniu dla historii i kultury.

W myśl art. 6 ustawy ochronie i opiece podlegają, bez względu na stan zachowania:

1) zabytki nieruchome będące, w szczególności:

- Krajobrazami kulturowymi
- Układami urbanistycznymi, ruralistycznymi i zespołami budowlanymi
- Dziełami architektury i budownictwa, dziełami budownictwa obronnego

- Obiektami techniki, a zwłaszcza kopalniami, hutami, elektrowniami i innymi zakładami przemysłowymi
- Cmentarzami
- Parkami, ogrodami i innymi formami zaprojektowanej zieleni
- Miejscami upamiętniającymi wydarzenia historyczne bądź działalność wybitnych osobistości lub instytucji

2) zabytki ruchome będące, w szczególności:

- Dziełami sztuk plastycznych, rzemiosła artystycznego i sztuki użytkowej
- Kolekcjami stanowiącymi zbiory przedmiotów zgromadzonych i uporządkowanych według koncepcji osób, które tworzyły te kolekcje
- Numizmatami oraz pamiątkami historycznymi, a zwłaszcza militariami, sztandarami, pieczęciami, odznakami, medalami i orderami
- Wytworami techniki, a zwłaszcza urządzeniami, środkami transportu oraz maszynami i narzędziami świadczącymi o kulturze materialnej, charakterystycznymi dla dawnych i nowych form gospodarki, dokumentującymi poziom nauki i rozwoju cywilizacyjnego
- Materiałami bibliotecznymi, o których mowa w art. 5 ustawy z dnia 27 czerwca 1997 r. o bibliotekach (Dz.U. Nr 85, poz. 539, z 1998 r. Nr 106, poz. 668, z 2001 r. Nr 129, poz. 1440 oraz z 2002 r. Nr 113, poz. 984),
- Instrumentami muzycznymi
- Wytworami sztuki ludowej i rękodzieła oraz innymi obiektami etnograficznymi
- Przedmiotami upamiętniającymi wydarzenia historyczne bądź działalność wybitnych osobistości lub instytucji

3) zabytki archeologiczne będące, w szczególności:

- Pozostałościami terenowymi pradziejowego i historycznego osadnictwa
- Cmentarzyskami
- Kurhanami
- Reliktami działalności gospodarczej, religijnej i artystycznej

Art. 6 ustawy mówi również, iż ochronie mogą podlegać nazwy geograficzne, historyczne lub tradycyjne nazwy obiektu budowlanego, placu, ulicy lub jednostki osadniczej.

W ustawie znajdują się zapisy precyzujące formy ochrony zabytków. Art. 7 ustawy stanowi, iż formami ochrony zabytków są:

1) Wpis do rejestru zabytków;
2) Uznanie za pomnik historii;
3) Utworzenie parku kulturowego;
4) Ustalenia ochrony w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego albo w decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego, decyzji o warunkach zabudowy, decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej, decyzji o ustaleniu lokalizacji linii kolejowej lub decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji w zakresie lotniska użytku publicznego.

3.4 Dodatkowe uregulowania prawne dotyczące ochrony zabytków i opieki nad zabytkami

- Ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (t.j., Dz. U. z 2015 r. poz. 199 z późn. zm.),

Ustawa nakazuje, uwzględnienie w planie miejscowym gminy, powiatu, województwa lub przestrzenną koncepcją zagospodarowania kraju, zasady ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej. Wszystkie powstałe plany zagospodarowania przestrzennego powinny być skonsultowane z właściwym konserwatorem zabytków.

- Ustawa z dnia 7 lipca 1994 r. – Prawo budowlane (t.j., Dz. U. 2013 r. poz. 1409 z późn. zm.),

Ustawa traktuje zabytki w sposób szczególny i podkreśla fakt, że obiekt budowlany należy projektować i budować zapewniając:

„ochronę obiektów wpisanych do rejestru zabytków oraz obiektów objętych ochroną konserwatorską”.

Wymienione są rodzaje czynności w procesie budowlanym, również w kontekście obiektów wpisanych do rejestru zabytków, znajdujących się na obszarze wpisanym do rejestru zabytków, obiektów i obszarów objętych ochroną konserwatorską na podstawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego, a także ujętych w gminnej ewidencji zabytków. Budynki podlegające takiej ochronie prawnej nie wymagają świadectwa charakterystyki energetycznej. W przypadku obiektów wpisanych do rejestru zabytków wymagane jest uzyskanie pozwolenia na remont tych obiektów lub ich rozbiórkę (w tym wypadku dopiero po skreśleniu obiektu z rejestru zabytków na podstawie decyzji ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego). Podobnie jest w przypadku chęci zainstalowania na takim obiekcie tablic i urządzeń reklamowych. Ustawa nakazuje wprost wymóg uzyskania pozwolenia WKZ przed wydaniem pozwolenia na budowę.

- Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (t.j., Dz. U. z 2015 r. poz. 1651),

Według art. 83 „Zezwolenie na usunięcie drzew lub krzewów z terenu nieruchomości wpisanej do rejestru zabytków wydaje wojewódzki konserwator zabytków". Art. 86 porusza kwestie nie pobierania opłat za ścięcie drzewa, m.in. „jeżeli usunięcie jest związane z odnową i pielęgnacją drzew rosnących na terenie nieruchomości wpisanej do rejestru zabytków".

- Ustawa z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami (t.j., Dz. U. 2015 r. poz. 1774 z późn. zm.).

Jednym z wymienionych celów publicznych jest

„(…)opieka nad nieruchomościami stanowiącymi zabytki w rozumieniu przepisów o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami".

Kolejne zapisy precyzują, jakie działania wymagają pozwolenia Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków. Są to sprzedaż, zamiana, darowizna lub oddanie w użytkowanie wieczyste nieruchomości wpisanych do rejestru zabytków, stanowiących własność Skarbu Państwa (tu wyjątkiem są nieruchomości będące we władaniu Agencji Nieruchomości Rolnych) lub jednostki samorządu terytorialnego oraz wnoszenie tych nieruchomości jako

wkładów niepieniężnych do spółek, podział nieruchomości wpisanej do rejestru zabytków. Ponadto dopuszczono możliwość nałożenia na nabywcę nieruchomości gruntowej, oddawanej w użytkowanie wieczyste, obowiązku (zapisanego w umowie) odbudowy lub remontu położonych na niej zabytkowych obiektów budowlanych. Taki sam obowiązek można nałożyć w decyzji o ustanowieniu trwałego zarządu.

Ważne dla właściciela zabytku i zarządcy nieruchomości będącej w trwałym zarządzie są zapisy mówiące o obniżce o 50% ceny nieruchomości lub jej części wpisanej do rejestru zabytków, chociaż dopuszczono tu także możliwość podwyższenia lub obniżenia tej bonifikaty oraz o obniżce o 50% opłat z tytułu trwałego zarządu, która to bonifikata również może być podwyższona lub obniżona. Gminie przysługuje prawo pierwokupu w przypadku sprzedaży nieruchomości wpisanej do rejestru zabytków lub prawa użytkowania wieczystego takiej nieruchomości.

- Ustawa z dnia 25 października 1991 r. o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej (t.j., Dz. U. 2012 r. poz. 406 z późn. zm.),

Według art. 1 pkt. 2 ustawy „Państwo sprawuje mecenat nad działalnością kulturalną polegający na wspieraniu i promocji twórczości, edukacji i oświaty kulturalnej, działań i inicjatyw kulturalnych oraz opieki nad zabytkami".

Art. 7b wspomina o możliwości stypendialnej.

„1 Minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego, inni ministrowie i kierownicy urzędów centralnych w odniesieniu do podległych im ośrodków i instytucji kultury, a także jednostki samorządu terytorialnego, mogą przyznawać stypendia osobom zajmującym się twórczością artystyczną, upowszechnianiem kultury oraz opieką nad zabytkami.

2. Stypendium, o którym mowa w ust. 1, polega na przyznaniu środków finansowych osobom realizującym określone przedsięwzięcia w zakresie twórczości artystycznej, opieki nad zabytkami lub upowszechniania kultury.

3. Minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego, w drodze rozporządzenia, a organy stanowiące jednostek samorządu terytorialnego, w drodze uchwały, określą szczegółowe warunki i tryb przyznawania stypendiów, o których mowa

w ust. 1, oraz ich wysokość, mając na uwadze wspieranie rozwoju umiejętności artystycznych oraz upowszechnianie kultury i opieki nad zabytkami”

- Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i wolontariacie (t.j., Dz. U. 2014 r. poz. 1118 z późn. zm.),

Jednym z określeń strefy zadań publicznych jest „podtrzymywania i upowszechniania tradycji narodowej, pielęgnowania polskości oraz rozwoju świadomości narodowej, obywatelskiej i kulturowej” oraz utrzymywanie „kultury, sztuki, ochrony dóbr kultury i dziedzictwa narodowego”;

3.5 Opieka nad zabytkami, jako zadanie własne gminy

Obowiązki jednostek samorządowych określają zarówno przepisy ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami z dnia 23 lipca 2003 r. (t.j., Dz. U. z 2014 r. poz. 1446 z późn. zm.), jak również ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j., Dz. U. z 2015 r. poz. 1515).

Ustawa o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami określa obowiązki oraz kompetencje gminy w zakresie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami. Obowiązki są określone m.in. w art.22, pkt.4 narzucającym obowiązek prowadzenia gminnej ewidencji zabytków, art.87 regulującym sporządzenie na okres czteroletni gminnych programów opieki nad zabytkami, oraz w art.18 i 19 nakazujących uwzględnianie zapisów tych programów przy sporządzaniu i aktualizacji strategii rozwoju, studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego oraz miejscowych planów zagospodarowania.

Ponadto w nowelizacji ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami z dnia 18 marca 2010 r., która weszła w życie 5 czerwca 2010 r., do art. 19 dodano ust.1a wskazujący zabytki, których ochrona musi być bezwarunkowo uwzględniona w decyzjach o ustaleniu inwestycji celu publicznego, decyzjach o warunkach zabudowy, decyzjach o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej, decyzjach o ustaleniu lokalizacji linii kolejowej oraz decyzjach o zezwoleniu na realizację inwestycji w zakresie lotniska użytku publicznego. Są to zabytki wpisane do rejestru wraz z ich otoczeniem oraz zabytki nieruchome, znajdujące się w gminnej ewidencji zabytków.

Dodatkowo w artykułach 5, 25, 26, 28, 30, 31, 36, 71 i 72 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami zawarte są szczegółowe określenia obowiązków samorządu dla objętych ochroną zabytków, które są własnością gminy lub są w jej posiadaniu.

Dodatkowo art. 81 i 82 regulują możliwość udzielania dotacji na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru przez organ stanowiący gminy, na zasadach określonych w podjętej przez ten organ uchwale.

Na podstawie art. 96 istnieje także możliwość, iż wojewoda, na wniosek wojewódzkiego konserwatora zabytków, może powierzyć, w drodze porozumienia, prowadzenie niektórych spraw z zakresu swojej właściwości, w tym wydawanie decyzji administracyjnych, gminom i powiatom, a także związkom gmin i powiatów, położonym na terenie województwa.

W ustawie o samorządzie gminnym, w rozdziale 2, określone są zadania odnoszące się wprost lub pośrednio do ochrony zabytków. Art. 6. 1. mówi, iż do zakresu działania gminy należą wszystkie sprawy publiczne o znaczeniu lokalnym, niezastrzeżone ustawami na rzecz innych podmiotów, co za tym idzie również opieka nad zabytkami. Art. 7. 1. doprecyzowuje, że zaspokajanie zbiorowych potrzeb wspólnoty należy do zadań własnych gminy, co może się przekładać na działania związane z opieką nad zabytkami w kontekście: ładu przestrzennego, gospodarki nieruchomościami, ochrony środowiska i przyrody oraz gospodarki wodnej, gminnych dróg, ulic, mostów, placów oraz organizacji ruchu drogowego, kultury, w tym bibliotek gminnych i innych placówek upowszechniania kultury, kultury fizycznej i turystyki, zieleni gminnej i zadrzewień, cmentarzy gminnych, utrzymania gminnych obiektów i urządzeń użyteczności publicznej oraz obiektów administracyjnych, promocji gminy i współpracy z organizacjami pozarządowymi.

4 UWARUNKOWANIA ZEWNĘTRZNE OCHRONY DZIEDZICTWA KULTUROWEGO

4.1 Strategiczne cele polityki państwa w zakresie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami

Gminny Program Opieki nad Zabytkami Gminy Płoniawy Bramura jest zbieżny ze strategicznymi celami państwa w zakresie ochrony i opieki nad zabytkami. Cele te wymienione są w dokumentach:

- **Krajowy Program Opieki nad Zabytkami na lata 2014-2017**

Celem głównym Programu jest Wzmocnienie roli dziedzictwa kulturowego i ochrony zabytków w rozwoju potencjału kulturowego i kreatywnego Polaków.

Aby osiągnąć główny cel Programu sformułowano trzy cele szczegółowe, czyli:

1. Wspieranie rozwiązań systemowych na rzecz ochrony zabytków w Polsce
2. Wzmocnienie synergii działania organów ochrony zabytków
3. Tworzenie warunków do aktywnego uczestnictwa w kulturze, edukacji na rzecz dziedzictwa kulturowego oraz jego promocji i reinterpretacji

Do każdego z celów została ustalona odpowiednia szczegółowa lista kierunków działań, dzięki którym możliwe będzie zrealizowanie celów.

- **Narodowa Strategia Rozwoju kultury na lata 2004–2013 z perspektywą do roku 2020**

Narodowa Strategia Rozwoju Kultury na lata 2004 – 2013 przyjęta przez Radę Ministrów 21 września 2004 r. oraz jej uzupełnienie do roku 2020 jest rządowym dokumentem stanowiącym podstawę dla nowoczesnego mecenatu państwa w sferze kultury, a przede wszystkim dla nowocześnie pojmowanej polityki kulturalnej państwa, funkcjonującej w warunkach rynkowych, a także dla wspólnoty Polski z Unią Europejską. w ramach strategii określono misję, którą jest: Zrównoważony rozwój kultury, jako najwyższej wartości przenoszonej ponad pokoleniami, określającej całokształt historycznego i cywilizacyjnego dorobku Polski, wartości warunkującej tożsamość narodową i zapewniającej ciągłość tradycji i rozwój regionów.

- **Narodowy Program Kultury „Ochrona Zabytków i Dziedzictwa Kulturowego" na lata 2004–2013 i Sektorowy Program Operacyjny Rozwój Kultury i Zachowanie Dziedzictwa Kulturowego.**

Narodowy Program Kultury „Ochrona zabytków i dziedzictwa kulturowego" wynika z Narodowego Planu Rozwoju (uchwalonego Ustawą z dn.20.04.2004r. Dz. U. z 2004 r. nr 116, poz. 1206). Służy on do wdrażania Narodowej Strategii Rozwoju Kultury w sferze dotyczącej opieki nad zabytkami. Jako uzupełnienie tych dokumentów, funkcjonuje również Sektorowy Program Operacyjny „Rozwój kultury i zachowanie dziedzictwa kulturowego" przyjęty przez rząd we wrześniu 2005 r.

Za cel strategiczny programu operacyjnego przyjęto tworzenie warunków dla wzrostu konkurencyjności i znaczenia kultury, jako czynnika rozwoju społeczno-ekonomicznego. Cel ten będzie realizowany między innymi poprzez realizację priorytetów w zakresie ochrony i zachowanie dziedzictwa kulturowego o znaczeniu ponadregionalnym, budowę i rozbudowę infrastruktury kultury o znaczeniu ponadregionalnym, rozwój infrastruktury kultury i ochrona dziedzictwa kulturowego o znaczeniu ponadregionalnym oraz renowację i konserwację zabytków ruchomych.

4.2 Relacje gminnego programu opieki nad zabytkami z dokumentami wykonanymi na poziomie województwa i powiatu

Gminny Program Opieki nad Zabytkami Gminy Płoniawy Bramura wykazuje zgodność zarówno z programami o charakterze wojewódzkim jak i powiatowym, a w szczególności z następującymi programami strategicznymi i ich celami:

- **Strategia rozwoju województwa mazowieckiego do roku 2020 (po aktualizacji w marcu 2006 r.).**

Kwestia opieki nad zabytkami jest traktowana w Strategii w szerszym kontekście tworzenia więzi lokalnych społeczności z zamieszkiwanym przez nią obszarem oraz tworzenia i pielęgnowania tradycji regionalnych, tzw. „małych ojczyzn", na którą w polityce regionalnej Unii Europejskiej kładzie się bardzo duży nacisk. W dokumencie zdiagnozowano

najważniejsze problemy w dziedzinie kultury i dziedzictwa kulturowego występujące na Mazowszu, są to:

- spadek liczby instytucji kultury pociągający za sobą zmniejszenie oferty kulturalnej regionu;
- likwidacja znacznej liczby bibliotek w województwie;
- fakt znajdowania się licznie występujących w regionie zabytków w bardzo często w złym stanie technicznym oraz postępująca eliminacja zabudowy drewnianej z krajobrazu kulturowego Mazowsza;
- brak promocji i niski poziom wiedzy dotyczącej regionu oraz niewystarczającej identyfikacji mieszkańców z Mazowszem.

Główną kontrofensywą dla zdiagnozowanych problemów jest mocniejsza promocja województwa. Zwłaszcza regionów oddalonych od głównych centrów.

- **Regionalny Program Operacyjny Województwa Mazowieckiego 20014–2020.**

W ramach RPO WM wspierane będą działania z zakresu ochrony i odnowy obiektów i zespołów zabytkowych lub historycznych służące poszerzeniu oferty turystycznej lub kulturalnej, w tym dotyczące renowacji, zabezpieczeniu przed zniszczeniem i kradzieżą adaptacji do nowych funkcji turystycznych lub kulturowych m.in. zespołów pałacowo-parkowych, zespołów fortyfikacyjnych, budowli i zespołów obronnych, obiektów sakralnych parków zabytkowych oraz obiektów poprzemysłowych.
Działania te będą realizowane w ramach Priorytetu VI. Wykorzystanie walorów naturalnych i kulturowych dla rozwoju turystyki i rekreacji. Działanie 6.1. Kultura. W szczególności w grę wchodzą:

- rewitalizacja, konserwacja, renowacja, rewaloryzacja, modernizacja, adaptacja historycznych obiektów i zespołów zabytkowych wraz z ich otoczeniem, w tym: obiektów sakralnych, zespołów fortyfikacyjnych,
- budowli i zespołów obronnych, parków zabytkowych,
- obiektów poprzemysłowych;
- konserwacja zabytków ruchomych udostępnianych publicznie;
- zabezpieczenie zabytków przed zniszczeniem lub kradzieżą;

- digitalizacja zasobów dziedzictwa kulturowego pod warunkiem powszechnego udostępnienia.

Beneficjentami mogącymi skorzystać ze wsparcia w tym działaniu są m.in.:

- Jednostki samorządu terytorialnego, ich związki i stowarzyszenia,
- Jednostki organizacyjne posiadające osobowość prawną,
- Instytucje kultury,
- Organizacje pozarządowe,
- Kościoły i związki wyznaniowe oraz osoby prawne kościołów i związków wyznaniowych,
- Jednostki sektora finansów publicznych posiadające osobowość prawną,
- Podmioty działające w oparciu o zapisy Ustawy o partnerstwie publiczno–prywatnym.

- **Plan zagospodarowania przestrzennego województwa mazowieckiego przyjęty dnia 7 lipca 2014 roku**

W zakresie opieki nad zabytkami Plan skupia się on na zachowaniu ciągłości dziedzictwa kulturowego regionu, zwłaszcza wyeksponowaniu najbardziej wartościowych elementów krajobrazu kulturowego Mazowsza. Postuluje również objecie ochroną konserwatorską nowych obiektów i stref. Zakłada rewitalizację układów ruralistycznych oraz ochronę dziedzictwa archeologicznego i miejsc związanych z walkami narodowo-wyzwoleńczymi. Promocję dziedzictwa niematerialnego, mazowieckiego folkloru.
Zaleca również umiejętne zarządzanie zasobami dziedzictwa kulturowego oraz kształtowanie tożsamości regionalnej i budowanie klimatu społecznej akceptacji dla ochrony zasobów dziedzictwa kulturowego.

<u>Brak aktualnego Wojewódzkiego Programu Opieki nad Zabytkami oraz Powiatowego Programu Opieki nad Zabytkami.</u>

5 UWARUNKOWANIA WEWNĘTRZNE OCHRONY DZIEDZICTWA KULTUROWEGO

5.1 Relacje gminnego programu opieki nad zabytkami z dokumentami wykonanymi na poziomie gminy

Gminny Program Opieki nad Zabytkami Gminy Płoniawy Bramura wykazuje zgodność z celami wszystkich gminnych dokumentów strategicznych:

- **Strategia Gminy Płoniawy Bramura**

Dokument został sporządzony na początku 2001 roku.

W niewielkim stopniu odnosi się do kwestii ochrony dziedzictwa kulturowego. Można doszukiwać się wspomnianych wyżej zagadnień w rozdziale „Przedsiębiorczość i turystyka" w zadaniu 2.3. Integrowanie gmin poprzez organizowanie wspólnych imprez i uroczystości promujących cały powiat. Przygotowanie kalendarza uroczystości z punktu widzenia ich roli promocyjnej.

Działania:

- Organizowanie wydarzeń czyniących z miejscowości czy regionu dobrze znane miejsce na mapie, kojarzone z tym, co się tam dzieje - miejsce atrakcyjne. Może to być np.
  - organizowanie festiwali zespołów folklorystycznych połączonych z przeglądem kabaretów wiejskich.
  - podtrzymanie tradycji organizowania festiwali zespołów zapustnych

"ZAPUSTY 2000" organizowanych co roku w innej gminie Sponsorem tych festiwali jest często środowisko biznesu, które ma sposobność przedstawić swoją ofertę. Celem organizowania takich imprez jest również promowanie regionów kultury wiejskiej, pobudzenie aktywności mieszkańców ziemi makowskiej.

- **Miejscowy Plan Zagospodarowania Przestrzennego gminy Płoniawy Bramura, uchwała Nr 263/XXXIX/2014 z dnia 26 marca 2014 r.**

Rozdział 3 Planu opisuje dokładnie sposób ochrony dziedzictwa kulturowego w gminie.

§13 1. Plan wskazuje granice stref „W" ochrony konserwatorskiej zabytków archeologicznych. W obrębie wyżej wymienionych stref, grunty na którym będą prowadzone roboty ziemne lub zmiany charakteru dotychczasowej działalności na terenie, podlegają ochronie w oparciu o przepisy odrębne z zakresu ochrony zabytków i opieki nad zabytkami.

2. Plan ustala granicę strefy „K" ochrony wartości krajobrazu i ekspozycji wartości przyrodniczo- kulturowych, dla której obowiązuje:

1) Nakaz ochrony i zachowania istniejącego starodrzewu,
2) Zakaz lokalizacji obiektów kubaturowych.

3. Plan wyznacza granicę strefy „B" ochrony konserwatorskiej zachowanych elementów zabytkowych, w obrębie których dominuje historyczne rozplanowanie i zabudowa o regionalnych lub lokalnych wartościach kulturowych, o niewielkim stopniu zdegradowania, których stan zachowania pozwala na przeprowadzenie działań konserwatorsko-rewaloryzacyjnych.

4.W obrębie strefy „B" obowiązuje:

1) Bezwzględna ochrona historycznego rozplanowania, zabudowy oraz istniejącej zieleni wysokiej,
2) zakaz uciążliwej działalności inwestycyjnej.

5. Wszelkie roboty budowlane prowadzone przy obiektach i na obszarach objętych ochroną na podstawie przepisów odrębnych z zakresu ochrony zabytków i opieki nad zabytkami należy realizować w oparciu o przepisy odrębne z zakresu ochrony zabytków i opieki nad zabytkami.

6. Wszelkie remonty w obrębie strefy „B" winny być wykonywane z zastosowaniem tradycyjnych materiałów (kamień, cegła, drewno, dachówka ceramiczna). Nowe realizacje powinny nawiązywać do historycznej kompozycji przestrzennej w zakresie sytuacji, skali, bryły, podziałów architektonicznych.

- **Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego gminy Płoniawy Bramura**

W bardzo rozbudowanym Studium wiele miejsca poświęca się zabytkom gminy. Zabytki archeologiczne występujące na terenie gminy przedstawiono w kolejności ich odkrycia, i tak:

W 1964r. I. Górska i E. Kowalczewska przeprowadziły nad Orzycem archeologiczne badania powierzchniowe. Badania w ramach AZP rozpoczęto w gminie w roku 1984.

W Studium wyróżniono następujące zagrożenia dla stanowisk archeologicznych:

- prace polowe prowadzone na terenie stanowisk lub procesy erozyjne
- nielegalne wydobycie piachu i żwiru
- rozwój budownictwa wiejskiego i budowa infrastruktury technicznej

Dokument przedstawia bardzo dokładny wykaz obiektów objętych ochroną konserwatorską. Łącznie z cmentarzami, zespołami budowlanymi, itp.

Ustalono następujące formy ochrony dóbr kultury na terenie gminy:

1. STREFY OCHRONY KONSERWATORSKIEJ

STREFA "A" ŚCISŁEJ OCHRONY KONSERWATORSKIEJ

Jest to strefa pełnej ochrony zachowanej historycznej struktury przestrzennej.

W strefie tej ustala się :

- nakaz zachowania zasadniczych elementów historycznego rozplanowania terenu, utrzymania istniejącej sieci dróg, alei, szpalerów roślinności wysokiej, osi widokowych i kompozycyjnych
- nakaz ochrony układu urbanistycznego oraz poszczególnych obiektów zabytkowych. Dla obszarów objętych strefą powinny zostać opracowane szczegółowe plany rewaloryzacji;
- nakaz uzgadniania z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków wszystkich wydawanych decyzji lokalizacyjnych oraz opracowań projektowych i planistycznych;
- nakaz poprzedzania niezbędnych remontów obiektów badaniami konserwatorskimi oraz przeprowadzenia ich w oparciu o uzgodnioną i zatwierdzoną dokumentację konserwatorską
- zakaz wznoszenia nowych obiektów kubaturowych;
- nakaz usunięcia obiektów dysharmonizujących znajdujących się na terenie zabytkowym.

Strefa ta obejmuje następujące obszary:

Jaciążek – teren zespołu klasztoru salezjanów;

Jaciążek – teren zespołu dworskiego;

Krasiniec– teren zespołu cukrowni;

Płoniawy-Bramura - teren zespołu sakralnego par. p.w. Św. Stanisława Biskupa;

Suche – teren zespołu dworskiego;

Szczuki- teren zespołu dworskiego;

Węgrzynowo- teren zespołu sakralnego par. p.w. Ducha Świętego.

STREFA "B' OCHRONY ZACHOWANYCH ELEMENTÓW ZABYTKOWYCH

W strefie tej ustala się rygory w zakresie utrzymania zasadniczych elementów rozplanowania istniejącej substancji o wartościach kulturowych oraz charakteru i skali nowej zabudowy nawiązującej do zabytkowej.

W strefie tej ustala się:

- nakaz zachowania zasadniczych elementów historycznego rozplanowania poprzez utrzymanie istniejącej sieci dróg, alei, szpalerów, osi widokowych i kompozycyjnych;
- nakaz ochrony zachowanej zabudowy zabytkowej;
- nakaz utrzymania istniejących gabarytów i podziałów parcelacyjnych oraz charakteru zabudowy, szczególnie przy projektowaniu i realizacji zabudowy uzupełniającej;
- zakaz wytyczania nowych ciągów komunikacyjnych;
- nakaz uzgadniania z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków wszystkich wydawanych decyzji lokalizacyjnych oraz opracowań projektowych i planistycznych.

Strefa ta obejmuje następujące obiekty:

Jaciążek- strefa obejmuje tereny bezpośrednio przylegające do zespołu klasztoru salezjanów;

Jaciążek – tereny sąsiadujące z zespołem dworskim;

Krasiniec - strefa obejmuje tereny sąsiadujące z zespołem cukrowni;

Płoniawy-Bramura – tereny przylegające do zespołu sakralnego;

Suche – tereny sąsiadujące z zespołem dworskim;

Szczuki –tereny przylegające do zespołu dworskiego;

Węgrzynowo -tereny wokół zespołu sakralnego.

STREFA “K” OCHRONY WARTOŚCI KRAJOBRAZU I EKSPOZYCJI WARTOŚCI PRZYRODNICZO-KULTUROWYCH

Strefa ta jest wprowadzona jako uzupełnienie i dopełnienie stref ochrony konserwatorskiej “A” i “B”

W strefie tej ustala się:

- nakaz ochrony i zachowania istniejącego drzewostanu, w szczególności starodrzewu;
- nakaz uporządkowania przestrzennego i utrzymania obecnie istniejącego sposobu użytkowania;
- zakaz lokalizacji obiektów kubaturowych;
- nakaz konsultowania i uzgadniania wszelkiej działalności inwestycyjnej oraz prac projektowych i planistycznych z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków na etapie koncepcji oraz zatwierdzenia na etapie realizacji.

Strefa “K” obejmuje następujące obszary:

Młodzianowo– teren podworskiego parku krajobrazowego;

Płoniawy –Bramura – teren cmentarza parafialnego;

Węgrzynowo- teren cmentarza parafialnego.

3. OGÓLNE WSKAZANIA KONSERWATORSKIE W ZAKRESIE OCHRONY STANOWISK ARCHEOLOGICZNYCH

Na terenie gminy znajdują się 2 rodzaje archeologicznych dóbr kultury, przewidzianych do objęcia ochroną w planach zagospodarowania przestrzennego:

1. zlokalizowane stanowiska archeologiczne, nie posiadające własnej formy krajobrazowej
2. obszary wsi historycznych

Podstawowe zasady jakimi należy się wobec nich kierować to:

1. Dla zlokalizowanych stanowisk archeologicznych - ochrona poprzez unikanie w ich obrębie zainwestowania.
2. Dla obszarów wsi historycznych - rozpoznanie pod względem naukowym poprzez prowadząc na ich terenie nadzorów archeologicznych, których wyniki będą stanowiły

podstawę do podejmowania dalszych działań ochronnych.

W stosunku do archeologicznych dóbr kultury znajdujących się na terenie gminy nie przewiduje się ochrony typu rezerwatu archeologicznego. Walory archeologiczne mogą natomiast być brane pod uwagę przy tworzeniu przyrodniczych lub kulturowych stref ochrony krajobrazu (jako jeden z czynników). Nie postuluje się również wykonywania, specjalnie dla nich, miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego lub opracowań rewaloryzacyjnych. Należy jednak brać je pod uwagę przy wykonywaniu opracowań dla wsi historycznych lub obiektów architektury (kościoły, zespoły dworskie - badania architektoniczne).

W celu zapewnienia warunków dla zachowania archeologicznych dóbr kultury należy wyznaczać, w opracowywanych miejscowych planach zagospodarowania, archeologiczne strefy ochrony konserwatorskiej.

Dla stanowisk archeologicznych - strefy nadzoru, starając się aby objęły one tereny stanowisk oraz tereny, na których można spodziewać się kontynuacji osadnictwa przed- lub historycznego. W obrębie tych stref należy, w miarę możliwości ograniczyć działalność inwestycyjną, gdyż będzie się ona wiązała z dodatkowymi kosztami i utrudnieniami. Będzie ją można prowadzić, po uzgodnieniach z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków, pod warunkiem nadzoru archeologicznego nad wykonywanymi pracami ziemnymi. Należy się jednak liczyć z możliwością wstrzymania inwestycji i prowadzenia kosztownych i niekiedy długotrwałych prac wykopaliskowych, obejmujących teren mający ulec zniszczeniu, podczas prac budowlanych. W związku z tym, że obiekty archeologiczne mają przeważnie głębokość do ok. 1m od powierzchni ziemi, każda działalność ingerująca poniżej warstwy ornej gruntu będzie powodowała ich zniszczenie (dotyczy to również płytkich wykopów fundamentowych, niwelacji gruntu, odhumusowaniu, budowie przyłączy, poboru piachu a nawet głębokiej orki - stosowanej przed zalesianiem). Jedynym sposobem ich uratowania jest przeprowadzenie prac archeologicznych, przez osoby uprawnione do prowadzenia tego typu działalności, w trakcie których obiekty przestrzenne zostaną wyeksplorowane i utrwalone w dokumentacji naukowo-konserwatorskiej; pozyskany zostanie zabytkowy materiał, który następnie zostanie przekazany do wyspecjalizowanych jednostek muzealnych. Po przeprowadzeniu tego typu prac teren zostanie zwolniony do dalszych działań inwestycyjnych (badania archeologiczne są formą naukowego “niszczenia” zabytków).

Obszary wsi historycznych, należy poddać kontroli Służb Konserwatorskich poprzez wprowadzenie stref obserwacji, w obrębie których Wojewódzki Konserwator Zabytków będzie mógł prowadzić z urzędu, w wybranych przez niego przypadkach, nadzór archeologiczny.

W toku uzgodnień z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków, na etapie ustalania przez organ samorządowy prowadzący postępowanie, warunków zabudowy i zagospodarowania terenu [art. 40 ust. 4 pkt.4 ustawy z dnia 7 lipca 1994r. o zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. Nr 89, poz. 415 z póź. zmianami)] zdecyduje się jakie czynności zabezpieczające archeologiczne dobra kultury należy podjąć w każdym jednostkowym przypadku. Stanowiska archeologiczne przewidziane do objęcia ochroną w planie mają bowiem różną wartość poznawczą. Czasami stan zachowania obiektu lub charakter planowanej inwestycji będzie dyktował warunki działania.

W wydanej decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu, określone zostaną warunki, których spełnienie umożliwi wydanie pozwolenia na budowę - tj. uzyskanie przez inwestora zezwolenia na nadzór archeologiczny lub zwolnienia terenu z ochrony konserwatorskiej po przeprowadzonych badaniach wyprzedzających (art. 32 ust. 1 ustawy z dnia 7 lipca 1994r. Prawo budowlane Dz. U. Nr 89, poz. 414 z późn. zmianami). W przypadku warunku powiadomienia Wojewódzkiego Konserwatora o rozpoczęciu prac ziemnych, gdzie nadzór archeologiczny prowadzony będzie z urzędu, inwestor zwolniony jest od uzyskania w/w zezwoleń, musi jedynie zawiadomić Wojewódzkiego Konserwatora o planowanych przedsięwzięciach z należytym wyprzedzeniem.

4. SZCZEGÓŁOWE WSKAZANIA KONSERWATORSKIE

W przedstawionych poniżej wskazaniach szczegółowych dla archeologicznych stref ochrony konserwatorskiej, oprócz określeń rodzajów strefy: *nadzoru* lub *obserwacji* wprowadziłem formę: *nadzoru (obserwacji?).* Oznacza ona, że zlokalizowane stanowisko archeologiczne wzbudza moje wątpliwości co do swej wartości poznawczej, jednak ze względu na umieszczenie go w ewidencji Służby Ochrony Zabytków w Ostrołęce przewidziane zostało do nadzorów archeologicznych.

- **Program Ochrony Środowiska dla Gminy Płoniawy Bramura na lata 2012-2015 z uwzględnieniem perspektywy do 2018 r., uchwała nr 167/XXV/2012 z dnia 19 grudnia 2012 r.**

Za cel nadrzędny przyjęto motto: „Czysta gmina Płoniawy Bramura, rozwijająca się z zachowaniem zasad zrównoważonego rozwoju, w którym żyją mieszkańcy w sposób komfortowy."

Ochroną prawną objęto cztery pomniki przyrody: trzy drzewa i jeden krzew. Są to:

1. Jesion wyniosły znajdujący się we wsi Suche. Mierzy 320 cm. W obwodzie pnia i jest objęty ochroną od 1977 r. Orzeczeniem Wojewody Ostrołęckiej Nr 9/77 z dnia 20 grudnia 1977 r. w sprawie uznania za pomnik przyrody jesion wyniosły w miejscowości Suche. Stanowi własność prywatną.
2. Wiąz polny rosnący we wsi Kuchny. Mierzy 512 cm. W obwodzie pnia i jest objęty ochroną od roku 1980 Orzeczeniem Wojewody Ostrołęckiego Nr 5/80 z dnia 15 sierpnia 1980 r. w sprawie uznania za pomnik przyrody wiąz polny w miejscowości Kuchny. Stanowi własność prywatną.
3. Dąb „Bartek" rosnący w pasie drogi powiatowej w miejscowości Jaciążek. Na drzewie widnieje tabliczka „Pomnik przyrody". Niestety Gminie nie udało się ustalić na podstawie jakiego dokumentu został on uznany z pomnik przyrody.
4. Jałowiec pospolity rosnący we wsi Podoś Nowy. Mierzy 103 cm. W obwodzie i jest objęty ochroną od 1980 Orzeczeniem Wojewody Ostrołęckiego Nr 4/80 z dnia 1980 r. w sprawie uznania za pomnik przyrody jałowiec pospolity w miejscowości Podoś Nowy. Stanowi własność prywatną.

Jako jeden z kierunków działań zostało podana termomodernizacja budynków, należy pamiętać o zachowaniu zabytkowego charakteru w obiektach ujętych w GEZ oraz wpisanych do rejestru zabytków.

5.2 Charakterystyka zasobów oraz analiza stanu dziedzictwa i krajobrazu kulturowego gminy

5.2.1 Zarys historii gminy Płoniawy Bramura

Gmina Płoniawy Bramura znajduje się w województwie mazowieckim, w zachodniej części powiatu makowskiego. W skład gminy wchodzą następujące miejscowości: Bobino-Grzybki, Bobino Wielkie, Bogdalec, Chodkowo-Biernaty, Chodkowo-Kuchny, Chodkowo Wielkie, Chodkowo-Załogi, Choszczewka, Dłutkowo, Gołoniwy, Jaciążek, Kalinowiec, Kobylin, Kobylinek, Krasiniec, Krzyżewo Borowe, Krzyżewo Nadrzeczne, Łęgi, Młodzianowo, Nowa Zblicha, Nowe Płoniawy, Nowy Podoś, Obłudzin, Płoniawy-Bramura, Płoniawy-Kolonia, Popielarka, Prace, Retka, Rogowo, Stara Zblicha, Stare Zacisze, Stary Podoś, Suche, Szczuki, Szlasy Bure, Szlasy-Łozino, Węgrzynowo, Węgrzynówek, Zawady Dworskie, Zawady-Huta. Gmina Płoniawy Bramura sąsiaduje z gminami: Czerwonka, Jednorożec, Karniewo, Krasne, Krasnosielc, Przasnysz, Sypniewo. Zajmuje powierzchnie 135 km^2 z czego zdecydowaną większość stanowią użytki rolne (69%), użytki leśne pochłaniają 24 % terytorium. Zameldowanych jest ok. 6270 mieszkańców. Siedzibą gminy jest miejscowość Płoniawy Bramura.

Dzięki zachowanym zabytkom archeologicznym znalezionych na terenie gminy Płoniawy Bramura wiemy, że obszar ten był zamieszkiwany przez ludzi już w czasach neolitu. Świadczą o tym ślady osadnictwa i narzędzia krzemienne i być może dłuto. Duże znaczenie w rozwoju regionu odgrywała woda, to nad nią głównie organizowano stałe i tymczasowe miejsca zamieszkania. W czasach kultury łużyckiej w dorzeczach Orzyca i Węgierki powstają niewielkie osady. Na przełomie III i II wieku p. n. e, w czasie trwania tzw. kultury przeworskiej, powstały na terenie gminy, a dokładnie wzdłuż doliny Węgierki i części doliny Orzyca, osady i cmentarzysko. Wiadomo, że 600 lat później istniała osada w Chodubie. Około V wieku n. e. zamiera osadnictwo na terenie gminy Płoniawy Bramura, można to tłumaczyć opuszczeniem przez ludność gocką Mazowsza, w celu przeniesienia się na tereny nadczamomorskie i do krajów imperium rzymskiego. Kolejne odkrycia archeologiczne pochodzą z okresu średniowiecza, X i XI wieku. W następnych wiekach powstają kolejne

niewielkie osady wzdłuż wody. Dopiero w XV – XVI wieku tworzą się osady, na których do dziś istnieją wsie.

Pierwsze wzmianki o osadnictwie na terenie gminy Płoniawy Bramura w źródłach historycznych pochodzą z 1377 roku. Dlatego przyjmuje się, że Płoniawy powstały w II połowie XIV wieku. Ze *Słownika geograficznego Królestwa Polskiego i innych krajów słowiańskich* dowiadujemy się, że Kościół i parafię erygował w 1376 roku Junosz, dziedzic Zaborowa i Płoniaw. Z tego samego Słownika, który jest skarbnicą wiedzy o przeszłości ziem Polskich, dowiadujemy się, że w miejscowości Węgrzynowo w roku 1398 proboszcz Mdzewski erygował kościół i parafię. Nowy kościół został wystawiony w tej samej miejscowości w roku 1685 przez Żebrowskiego. Wymieniona w XV wieku, a dokładnie w roku 1440 w dokumencie Gloger Ziemia Łomżyńska, jest miejscowość Podoś, jako dawne gniazdo rodowe rodziny Podoskich. Jedna z potomkiń rodu Petronela Podoska w roku 1606 przekazała znaczny obszar na rzecz bernardynek w Przasnyszu. Parafia do roku 1653 była w miejscowości Płoniawy, gdy proboszczem rzeczonej parafii stał się dziedzic wsi Podosie, została ona przeniesiona do kaplicy w Podosiu i pozostała tam do roku 1828. W kolejnych latach Józef Młodzianowski zbudował w Płoniawach nowy kościół murowany, w roku 1853, tym razem w Podosiu, Walentyna Łysińska wystawiła murowaną kaplicę. Choć wsi były niewielkie właściciele dbali o nie. W Płoniawach w roku 1833 Waleryan Moszczyński zbudował murowany kościół z trzema ołtarzami.

W II połowie XIX wieku największa z miejscowości dzisiejszej gminy Płoniawy posiadała 4973 mieszkańców, głównie katolików. Istniały tam obiekty przemysłowe: gorzelnia, browar, młyny i wiatraki, fryszerki, smolarnie i cegielnie.

Główną rolą wsi w gminie była produkcja rolna, ta funkcja zachowała się do dzisiejszych czasów.

Historię, możemy odczytać nie tylko ze źródeł historycznych pisanych, lecz również z architektury, pomników i innych zabytków ruchomych. Na terenie gminy znajduje się wiele obiektów „opowiadających" historię. Należą do nich chociażby pomniki ku czci poległych w powstaniu styczniowych w roku 1863, walki opisuje w książce pt. *Bitwy i potyczki 1863-1864.* Stanisław Zieliński. Albo pomniki ku czci pomordowanych w czasie II Wojny Światowej.

W czasie trwania ostatniej wojny w roku 1940 szkoła w Chodkowie Wielkim pełniła funkcje obozu karnego. Osoby, które tam sprowadzano do ciężkiej pracy w lesie, nocami były bite.

Ciekawym faktem jest pobyt w miejscowości Szczuki, dwukrotnej polskiej noblistki, Marii Skłodowskiej. Przybyła ona na dwór zarządcy na początku 1886 roku, aby być domową nauczycielką. Z czasem zakochała się w synu zarządcy Kazimierzu Żórawskim. Para chciała rozpocząć wspólne życie, lecz plany ich pokrzyżowali rodzice Kazimierza nie wyrażając zgody na małżeństwo z guwernantką. Po czterech latach w 1889 roku wyjechała Maria Skłodowska na studia do Sorbony.

Z terenem dzisiejszej gminy były związany też Tadeusz Młynarski oraz generał Antonii Schyling.

W latach 1975 – 1998 gmina administracyjnie należała do województwa ostrołęckiego. Po reformie administracyjnej znalazła się w województwie mazowieckim.

5.2.2 Zabytki nieruchome gminy Płoniawy Bramura- charakterystyka

Architektura sakralna

- Płoniawy Bramura, kościół parafialny p.w. św. Stanisława Biskupa wraz z dzwonnicą i terenem najbliższym w promieniu 50 m nr rejestru A – 409 decyzja z dnia 26.03.1962 r

Kościół wzniesiony staraniem Józefa Młodzianowskiego w 1828 roku, prawdopodobnie według projektu Piotra Aignera lub Hilarego Szpilowskiego. Został rozbudowany w 1876 roku o zakrystię i skarbczyk. Budynek uległ zniszczeniu na skutek spalenia w 1915 roku, natychmiastowo odbudowany. Do kościoła przylega murowana dzwonnica z I połowy XIX wieku. Jest to obiekt orientowany, niewielkich rozmiarów, murowany, w duchu klasycystycznym. Kościół jest salowy z węższym zamkniętym prostokątnie prezbiterium. Fasada jest zryzalitowana zamknięta trójkątnym frontonem, w którym wpisane jest koło. Wejście flankują dwie kolumny. Ściany zewnętrzne są boniowane.

Rysunek 1. Płoniawy Bramura, kościół

- Stary Podoś – Kaplica filialna pochodząca z XIX wieku wraz z najbliższym terenem w promieniu 50 m nr rejestru A – 427 decyzja z dnia 5.05.1962 r.

Wzniesiona w roku 1853, dzięki staraniom Walentyny Łysińskiej. Obiekt bezstylowy, niewielkich rozmiarów, z cegły, otynkowany. Otwór drzwiowy ozdobiony dwoma półkolumnami toskańskimi podtrzymującymi architraw i trójkątny fronton. Partie boczne zdobione trój schodkowym fryzem. Na łączeniu nawy i transeptu sygnaturka.

Rysunek 2. Stary Podoś, kaplica

- Węgrzynowo, Kościół par. pw. Świętego Ducha, XVIII, nr rejestru A-394 decyzja z dnia 08.12.1961

Cenny przykład drewnianej architektury sakralnej z XVII wieku. Obiekt powstał w 1694 roku, był przebudowywany w XVIII i XIX wieku. Wykonany w konstrukcji zrębowej, zewnątrz szalowany. Kościół o prostej architekturze, trójnawowy. Zwieńczony sygnaturką. Do budynku przylega dzwonnica z XVII wieku.

Rysunek 3. Węgrzynowo, kościół

- Jaciążek, zespół klasztorny i kościół filialny, 1929

Klasztor salezjanów i kaplica z 1929 roku. Dziś dawna kaplica pełni funkcje kościoła filialnego. Uroczyste otwarcie odbyło się trzy lata później, w roku 1932. Fasada kościoła zakończona schodkowo, dekorowana podwójnymi pilastrami, pierwsza kondygnacja została wysunięta do przodu, na niej figury świętych i aniołów po bokach.

Rysunek 4. Jaciążek, kościół

Architektura przemysłowa

Krasiniec, zespół cukrowni

Jest to zespół istniejący do dziś, należący do jednych najstarszych na terenie Mazowsza cukrowni. Powstała w latach 1866-1867, a założona została przez hrabiego Ludwika Krasińskiego. W skład zespołu wchodzą następujące budowle:

- magazyn techniczny, mur. k. XIX w.
- magazyn wysłodków, mur. 1946 r.
- suszarnia, mur. 1946 r.
- dom pracowniczy, murowany z 1942 r.
- dom pracowniczy, obecnie poczta, mur. z 1880 r.
- dom pracowniczy, murowany z 1894 r.
- dom, tzw. Belweder, murowany z 1870 r.
- dom pracowniczy, murowany z 1870 r.
- dom, tzw. Biały Dom, murowany z 1937 r.

Architektura rezydencjonalna

- Jaciążek, dwór, k. XIX wieku

Dwór drewniany z końca XIX. W późniejszym okresie przebudowywany. Zachowały się nieliczne fragmenty parku krajobrazowego, będącego niegdyś ozdobą dworu. Jest to budynek parterowy, z użytkowym poddaszem. Posiada wysuniętą część z wejściem.

Rysunek 5. Jaciążek, dwór

- Suche, zespół dworski, 1 poł. XIX, 1926, nr rejestru A-492 decyzja z dnia 20.12.1982, 27.01.1984

Obiekt zbudowany w I poł. XIX wieku dla rodu Krasińskich. W 1926 roku przebudowany. W czasie II wojny światowej służył Niemcom. Budynek jest drewniany i otynkowany. Parterowy z poddaszem użytkowym, w którym umieszczono lunety. Wysunięta partia środkowa z wejściem . Przed drzwiami portyk cztero kolumnowy. Nad wejściem balkon.

Rysunek 6. Suche, dwór

- Szczuki, zespół dworski, 2 poł. XIX, nr rejestru A-493 decyzją z dnia 05.01.1983, 08.07.1986

Dwór murowany z 1870 roku, pierwotnie otynkowany. W latach 1886-1889 mieszkała w nim dwukrotna polska noblistka Maria Skłodowska. Budynek mocno zniszczony. Parterowy, pierwotnie z użytkowym poddaszem. Część wejściowa wysunięta z drewnianym gankiem.

Rysunek 7. Szczuki, dwór

5.2.3 Zabytki archeologiczne

Na terenie gminy Płoniawy Bramura nie znajduje się duża liczba stanowisk archeologicznych. Na chwile obecną w wykazie jest 81 pozycji. Typologicznie przeważają ślady osadnictwa,

chronologicznie zaś okres średniowiecza i nowożytności. Za najcenniejsze można uznać pozostałości osad i ślady cmentarzysk.

Wykaz stanowisk archeologicznych stanowi załącznik nr 2 do Programu

5.2.4 Dziedzictwo niematerialne

W rozumieniu Konwencji UNESCO, której tekst został przyjęty na 32 sesji w październiku 2003 r., dziedzictwo niematerialne to zwyczaje, przekaz ustny, wiedza i umiejętności oraz związane z nimi przedmioty i przestrzeń kulturowa, które są uznane za część własnego dziedzictwa przez daną wspólnotę, grupę lub jednostki.

Ten rodzaj dziedzictwa jest przekazywany z pokolenia na pokolenie i ustawicznie odtwarzany przez wspólnoty i grupy w relacji z ich środowiskiem, historią i stosunkiem do przyrody. Dla danej społeczności dziedzictwo niematerialne jest źródłem poczucia tożsamości i ciągłości.

Dziedzictwo niematerialne w rozumieniu Konwencji UNESCO obejmuje:

- Tradycje i przekazy ustne, w tym język jako nośnik niematerialnego dziedzictwa kulturowego
- Sztuki widowiskowe
- Zwyczaje, rytuały i obrzędy świąteczne
- Wiedzę i praktyki dotyczące przyrody i wszechświata
- Umiejętności związane z rzemiosłem tradycyjnym

Na terenie gminy nie zachowały się istotne świadectwa dziedzictwa niematerialnego. Gmina posiada gminną bibliotekę publiczną w Płoniawach Bramurze oraz dwie filie w Węgrzynowie oraz w Chodkowie Wielkim. Gmina odznacza się też sporą ilością miejsc pamięci, które są zadbane co może świadczyć o trosce mieszkańców o wspólne dobro i historię gminy.

5.3 Zabytki objęte prawnymi formami ochrony

5.3.1 Zabytki nieruchome w wojewódzkim rejestrze zabytków

W wykazie znajduje się 10 obiektów wpisanych do rejestru zabytków. Są to głównie obiekty z XIX wieku. Najstarszy pochodzi z II polowy wieku XVII i jest to drewniany kościół w Węgrzynowie. W grupie obiektów wyróżnia się kościół w Płoniawach Bramurze. Jest on bardzo dobrego projektu, znanego architekta Piotra Aignera bądź Hilarego Szpilowskiego. Tak wysoki poziom architektury może stanowić wizytówkę gminy.

WYKZA ZABYTKÓW WPISANYCH DO REJESTRU ZABYTKÓW					
LP.	**MIEJSCOWOŚĆ**	**OBIEKT**	**DATOWANIE**	**NR REJESTRU**	**DECYZJĄ Z DNIA**
1.	Jaciążek	Park dworski	XIX	A-506	27.01.1984
2.	Młodzianowo	park	XIX	A-508	27.01.1984
3.	Płoniawy Bramura	kościół parafialny p.w. św. Stanisława Biskupa wraz terenem	XIX	A-409	25.03.1962
4.	Płoniawy Bramura	dzwonnica	XIX	A-409	25.03.1962
5.	Płoniawy Bramura	Kaplica grobowa Stanisława i Zofii Domaradzkich zm. 15.06.1933 r.	XX w.	X	30.01.1986
6.	Podoś	Kaplica filialna pochodząca z XIX wieku wraz z najbliższym terenem w promieniu 50 m	XIX	A-427	05.05.1962
7.	Suche	Zespół dworski: • Dwór • park	1 poł. XIX, 1926	A-492	20.12.1982, 27.01.1984
8.	Szczuki	Zespół dworski: • Dwór • park	2 poł. XIX	A-493	05.01.1983, 08.07.1986
9.	Węgrzynowo	Kościół par. pw. Świętego Ducha	XVIII	A-394	08.12.1961
10.	Węgrzynowo	Cmentarz rzym-kat. (najstarsza część)		A-535	30.01.1986

5.3.2 Pozostałe zabytki nieruchome w wojewódzkiej ewidencji zabytków

Na terenie gminy znajdują się 40 obiektów nieruchomych ujętych w wojewódzkiej ewidencji zabytków.
W przeważającej części są to budynki mieszkalne oraz pozostałości dworskie. Najczęściej nie wyróżniają się ciekawą architekturą, są to obiekty dwu – trzy kondygnacyjne, poddane przebudowom, lub remontom.

Wykaz obiektów nieruchomych uwzględniony jest w załączniku nr 1 do Programu.

5.4 Zabytki w Gminnej Ewidencji Zabytków

5.4.1 Gminna Ewidencja Zabytków Gminy Płoniawy Bramura

Nowelizacja ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami z dnia 18 marca 2010 r., która weszła w życie 5 czerwca 2010 r., wzmocniła rolę gminnej ewidencji zabytków, czyniąc z niej źródło prawa miejscowego. Do art. 19 dodano ust.1a wskazujący zabytki, których ochrona musi być bezwarunkowo uwzględniona w decyzjach o ustaleniu inwestycji celu publicznego, decyzjach o warunkach zabudowy, decyzjach o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej, decyzjach o ustaleniu lokalizacji linii kolejowej oraz decyzjach o zezwoleniu na realizację inwestycji w zakresie lotniska użytku publicznego. Są to zabytki wpisane do rejestru wraz z ich otoczeniem oraz zabytki nieruchome, znajdujące się w gminnej ewidencji zabytków.

Zgodnie z ustawą o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami z dnia 23 lipca 2003 r. oraz Rozporządzeniem Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 26 maja 2011 r., w sprawie prowadzenia rejestru zabytków krajowej, wojewódzkiej i gminnej ewidencji zabytków oraz krajowego wykazu zabytków skradzionych lub wywiezionych za granicę niezgodnie z prawem (Dz. U. nr 113, poz. 661), jest prowadzona w formie zbioru kart adresowych zabytków nieruchomych z terenu gminy.

Ewidencja zabytków jest podstawą do sporządzania programów opieki nad zabytkami przez województwa, powiaty i gminy.

Gminna ewidencja zabytków, stanowi załącznik nr 1 do Programu.

5.5 Zabytki o najwyższym znaczeniu dla gminy

Do obiektów wyróżniających się na terenie gminy Płoniawy Bramura należą:

- Płoniawy Bramura, Kościół par. pw. Św. Stanisława Biskupa, XIX, A-409 z 25.03.1962
- Szczuki, zespół dworski, 2 poł. XIX, A-493 z 05.01.1983, 08.07.1986
- Węgrzynowo, Kościół par. pw. Świętego Ducha, XVIII, A-394 z 08.12.1961

Kościół w Płoniawach jest bardzo dobrego projektu architektonicznego. Kościół w Węgrzynowie jest jednym z najstarszych obiektów nieruchomych w gminie, stanowi dobry przykład budownictwa drewnianego na Mazowszu.

Pałac w Szczukach zasługuje na uznanie, ponieważ posiada wartości emocjonalne związane z obecnością w nim polskiej noblistki Marii Skłodowskiej.

6 OCENA STANU DZIEDZICTWA KULTUROWEGO GMINY. ANALIZA SZANS i ZAGROŻEŃ

Analizując stan krajobrazu kulturowego gminy Płoniawy Bramura rozpoznano następujące czynniki determinujące jego dalszy rozwój:

Silne strony

- Dobrze zachowane i pielęgnowane kościoły na terenie gminy
- Możliwość wykorzystania faktu o pobycie Marii Skłodowskiej w Szczukach, w celu promocji
- Walory przyrodniczo-krajobrazowe gminy generujące ruch turystyczny
- Dobry dostęp do bibliotek
- Bogata i wielowiekowa historia gminy
- Wystarczająca ilość informacji na stronie gminy o historii poszczególnych miejscowości, ciekawych miejscach, postaciach i zabytkach
- Pielęgnowanie miejsc pamięci
- Udział w szlaku wodnym wzdłuż rzeki Orzyc

Słabe strony

- Zły stan zabytków architektury rezydencjonalnej
- Brak dostatecznej pielęgnacji zabytkowych parków
- Pogarszający się stan obiektów ogólnowiejskich, duża część jest rozebrana

Szanse

- Możliwość rewaloryzacji zabytków z wykorzystaniem dotacji krajowych i unijnych
- Rosnące zapotrzebowanie na turystykę, zwłaszcza rowerową, wodną
- Zwiększenie ilości imprez lokalnych, o charakterze historycznym, wzmacniających więzi lokalne z gminą mieszkańców
- Opracowanie gminnej ewidencji zabytków
- Aktywizacja ekonomiczna i społeczna wokół działalności związanej z promowaniem i utrzymaniem zabytków.

Zagrożenia

- Postępująca dewastacja zespołów dworskich i budynków ogólnowiejskich
- Postępująca dewastacja architektury rezydencjonalnej
- Trudny dostęp do zewnętrznych źródeł finansowania opieki nad zabytkami, dotacje pokrywają tylko część kosztów prac

7 ZAŁOŻENIA PROGRAMOWE

7.1. Priorytety

W toku analizy określono trzy priorytety realizacji Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami. Są to:

- **Priorytet I**

Rewaloryzacja dziedzictwa kulturowego jako element rozwoju społeczno-gospodarczego gminy.

- **Priorytet II**

Ochrona i świadome kształtowanie krajobrazu kulturowego.

- **Priorytet III**

Badanie i dokumentacja dziedzictwa kulturowego oraz promocja i edukacja służąca budowaniu tożsamości lokalnej.

7.2 Kierunki działań i zadania

W ramach wymienionych priorytetów wytyczono kierunki działań i na tej podstawie wyodrębniono poszczególne zadania.

Priorytet I: Rewaloryzacja dziedzictwa kulturowego, jako element rozwoju społeczno-gospodarczego gminy			
Kierunki działań	**Zadania**	**Wykonawca**	**Źródła finansowania**
Zahamowanie procesu degradacji zabytków i doprowadzenie do poprawy stanu ich zachowania	• Podejmowanie starań o uzyskanie środków zewnętrznych na rewaloryzację zabytków • planowe, konsekwentne i kompetentne realizowanie zadań samorządowych w zakresie ochrony zabytków • dbałość o zachowanie linii zabudowy niezależnie od ochrony pojedynczych, najcenniejszych budynków • utrzymanie stałego kontaktu z MWKZ, prowadzenie szkoleń dla właścicieli zarządców obiektów zabytkowych • ujęcie w budżecie gminy środków finansowych na ochronę zabytków i opiekę nad zabytkami.	Gmina Płoniawy Bramura, Jednostki Gminne	Budżet gminy, Dotacje unijne, Dotacje Urzędu Marszałkowskiego Województwa Mazowieckiego, Dotacje Mazowieckiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków, Dotacje Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego
Priorytet II: Ochrona i świadome kształtowanie krajobrazu kulturowego			
Kierunki działań	**Zadania**	**Wykonawca**	**Źródła finansowania**
Zintegrowana ochrona dziedzictwa kulturowego	• Konsekwentne egzekwowanie zapisów dotyczących działalności inwestycyjnej na obszarach objętych ochroną określonych w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego • opracowywanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, szczególnie obszarów o dużym nasyceniu obiektami zabytkowymi	Gmina Płoniawy Bramura	Budżet gminy

Rozszerzenie ochrony dziedzictwa kulturowego gminy	• wnioskowanie do wojewódzkiego konserwatora zabytków o wpis do rejestru zabytków obiektów/obszarów z gminnej ewidencji zabytków • Podejmowanie prób wyeksponowania turystycznego zabytków położonych na terenie gminy • Podjęcie próby ochrony zachowanych zespołów folwarcznych i dworskich • Podjęcie współpracy z sąsiednimi gminami w celu promocji przez każdą z gmin swoich najcenniejszych zabytków	Gmina Płoniawy Bramura, jednostki gminne	Budżet gminy, Dotacje unijne, Dotacje urzędu Marszałkowskiego i Województwa Mazowieckiego, Dotacje Mazowieckiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków, Dotacje Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego.

Priorytet III: Badanie i dokumentacja dziedzictwa kulturowego oraz promocja i edukacja służąca budowaniu tożsamości lokalnej			
Kierunki działań	**Zadania**	**Wykonawca**	**Źródła finansowania**
Specjalistyczne rozpoznanie badawcze poszczególnych obiektów, zespołów oraz obszarów zabytkowych związane z przygotowywanym lub realizowanym procesem inwestycyjnym	• Prowadzenie monitoringu i weryfikacji obiektów uwzględnionych w gminnej ewidencji zabytków (z zastosowaniem komputerowej bazy danych)	Gmina Płoniawy Bramura, jednostki gminne	Budżet gminy
Szeroki dostęp do informacji o dziedzictwie kulturowym gminy	• udostępnienie informacji o zabytkach gminy w Internecie • Utworzenie gminnego systemu informacji i promocji (bazy danych) środowiska kulturowego opartego o stronę internetową. • opracowanie mapy zabytków gminy, jako atrakcyjnej graficznie formy promocji ułatwiającej dotarcie do wszystkich elementów dziedzictwa kulturowego • przygotowanie katalogów promujących zabytki w gminie, będą one miały na celu zwiększenie świadomość historyczną miejsca wśród mieszkańców i budowanie tożsamości lokalnej	Gmina Płoniawy Bramura, jednostki gminne	Budżet gminy, Dotacje unijne

Edukacja i popularyzacja wiedzy o regionalnym dziedzictwie kulturowym	• organizowanie imprez plenerowych promujących gminny zasób zabytków, których celem będzie budowanie więzi z miejscem zamieszkania • organizowanie (w siedzibie gminy, świetlicach wiejskich, szkołach) wystaw, spotkań na temat historii regionu, dawnego i dzisiejszego krajobrazu kulturowego, zabytków • zorganizowanie dla uczniów szkół gier terenowych wprowadzających ich w zasób zabytków gminy • Rozwijanie działalności wystawienniczej • Organizowanie i wspieranie realizacji konkursów, wystaw i innych działań edukacyjnych • Wydawanie i wspieranie publikacji (w tym opracowań historycznych, folderów promocyjnych, przewodników) poświęconych problematyce dziedzictwa kulturowego gminy • bieżące uzupełnianie księgozbioru biblioteki gminnej o publikacje na temat historii i zabytków województwa Pomorskiego • wykorzystanie walorów zabytkowych, kulturowych i przyrodniczych jako czynnika wpływającego na rozwój i promocję gminy • podejmowanie działań zwiększających atrakcyjność przestrzeni gminy oraz zabytków dla potrzeb edukacyjnych,	Gmina Płoniawy Bramura, jednostki gminne	Budżet gminy, Dotacje unijne

	społecznych i turystycznych; • zachęcanie mieszkańców do prowadzenia działalności agroturystycznej połączonej ze zwiedzaniem regionu; • wspieranie badań i dokumentacji dziedzictwa kulturowego gminy. Poprzez ułatwienie możliwości pracy z zabytkiem naukowcom oraz ułatwienie kontaktu z materią zabytkową turystom • aktywna współpraca z regionalnymi mediami w celu promocji zabytków i upowszechnienia działań związanych z opieką nad zabytkami; • prowadzenie szlaków rowerowych przy odpowiednio oznakowanych obiektach niekoniecznie zabytkowych, ale istotnych ze względu na historię lub układ miejscowości, np. szlak kościołów średniowiecznych; • rozpowszechnianie informacji o obiektach ujętych w Gminnej Ewidencji Zabytków • utworzenie strony internetowej poświęconej historii, tradycji i dziedzictwu kulturowemu		

8 INSTRUMENTARIUM REALIZACJI PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI

Zadania określone w Gminnym Programie Opieki nad Zabytkami Gminy Płoniawy Bramura będą wykonywane przy pomocy następujących instrumentów:

- Instrumentów prawnych – wynikających z przepisów ustawowych, obejmujących między innymi uchwalanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, stref ochrony konserwatorskiej, wykonywanie decyzji administracyjnych wojewódzkiego konserwatora zabytków;
- Instrumentów finansowych obejmujących między innymi finansowanie prac konserwatorskich, remontowych i archeologicznych, udzielanie dotacji na finansowanie prac konserwatorskich i restauratorskich, korzystanie z programów uwzględniających finansowanie z funduszy europejskich oraz dotacje, subwencje, dofinansowania dla właścicieli i posiadaczy obiektów zabytkowych;
- Instrumentów koordynacji obejmujących między innymi realizacje zapisów dotyczących ochrony dziedzictwa kulturowego zapisanych w dokumentach strategicznych województwa mazowieckiego;
- Instrumentów społecznych obejmujących między innymi działania edukacyjne promocyjne, współdziałanie z organizacjami społecznymi;
- Instrumentów kontrolnych obejmujących między innymi aktualizację gminnej ewidencji zabytków, monitoring stanu zagospodarowania przestrzennego oraz stanu zachowania dziedzictwa kulturowego.

9 ZASADY OCENY REALIZACJI PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI

Gminna Ewidencja Zabytków na ternie gminy Płoniawy Bramura przygotowana została na podstawie art. 22 Ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o Ochronie Zabytków i Opiece nad Zabytkami. z analizy obiektów wskazanych do wpisania do ewidencji i stanu władania nieruchomości (dane z ewidencji gruntów) wynika, że większość obiektów o wartościach zabytkowych stanowi własność prywatną. Obiekty kwalifikowane są do włączenia do tworzonej ewidencji na podstawie wartości estetycznych i stanu zachowania elementów zabytkowych. Wykonana została dokumentacja fotograficzna wszystkich wartościowych pod względem wartości artystycznej obiektów.

Gminny program opieki nad zabytkami gminy Płoniawy Bramura, po zaopiniowaniu przez Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków, zostanie przedstawiony Radzie Gminy w celu przyjęcia go uchwałą. Program został opracowany na okres czterech lat i stanowi dokument uzupełniający w stosunku do innych dokumentów planistycznych i aktów prawa miejscowego. Co dwa lata Wójt będzie sporządzał sprawozdania z realizacji zadań Programu i przedstawiał je Radzie Gminy.

Głównym odbiorcą programu jest społeczność lokalna, która bezpośrednio powinna odczuć efekty jego wdrażania. Dotyczy to nie tylko właścicieli i użytkowników obszarów i obiektów zabytkowych, ale również wszystkich mieszkańców. Program powinien służyć podejmowaniu planowych działań dotyczących: inicjowania, wspierania, koordynowania badań i prac z dziedziny ochrony zabytków i opieki nad zabytkami oraz upowszechniania i promowania dziedzictwa kulturowego.

10 ŹRÓDŁA FINANSOWANIA PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI

Obowiązującym wyznacznikiem sposobu finansowania opieki nad zabytkami są zasady zawarte w rozdziale 7. ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami. Nakładają one obowiązek finansowania prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych przy zabytku na osobę fizyczną, lub inną jednostkę organizacyjną w tym także na jednostki z sektora finansów publicznych, posiadające tytuł prawny do zabytku.

Zadania związane z opieką nad zabytkami mogą być finansowane m.in. z następujących źródeł:

- Z budżetu gminy Płoniawy Bramura;
- Z budżetu Urzędu Marszałkowskiego Województwa Mazowieckiego w ramach przyznanej dotacji na prace zgodne z art. 77 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami z dnia 23 lipca 2003 r.;
- Z budżetu Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków na prace, zgodne z art. 74 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami z dnia 23 lipca 2003 r.;
- Z budżetu Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego, w ramach dotacji przyznanej zgodnie z art.74 i art. 80.1 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami z dnia 23 lipca 2003 r. w oparciu o ogłaszane corocznie przez Ministerstwo aktualne programy;
- Z dotacji unijnych;
- Ze środków własnych właścicieli obiektów zabytkowych;
- Z darowizn na rzecz gminy;
- Z innych środków przewidzianych prawem.

WYKAZ GMINNEJ EWIDENCJI ZABYTKÓW GMINY PŁONIAWY - BRAMURA

LP	MIEJSCOWOŚĆ	ADRES	ŹRÓDŁO	OBIEKT	NR REJESTRU	DECYZJĄ Z DNIA	DATOWANIE
1	Bobino Grzybki	Bobino-Grzybki, 06-210 Płoniawy	WEZ	mogiła żołnierza niemieckiego z 1945r.			
2	Bobino Wielkie	Bobino Wielkie, 06-210 Płoniawy	WEZ	mogiła żołnierza niemieckiego z 1944r.			
3	Jaciążek	Jaciążek, 06-210 Płoniawy	WEZ	kościół			
4	Jaciążek	Jaciążek, 06-210 Płoniawy	WEZ	zakład salezjański			
5	Jaciążek	Jaciążek 65, 06-210 Płoniawy	WEZ	dwór			
6	Jaciążek	Jaciążek, 06-210 Płoniawy	R	Park	A-506	27.01.1984	
7	Jaciążek		GEZ	kapliczka murowana			1898 r.
8	Krasiniec		WEZ	zespół cukrowni			
9	Krasiniec	06-211 Krasiniec	WEZ	1) suszarnia wysłodków			
10	Krasiniec	06-211 Krasiniec 5	WEZ	2) dom mieszkalny nr 5			
11	Krasiniec	06-211 Krasiniec 6	WEZ	3) dom mieszkalny tzw."Biały dom"			
12	Krasiniec	06-211 Krasiniec 4	WEZ	4) dom mieszkalny nr 4 tzw. "Belweder"			
13	Krasiniec	06-211 Krasiniec 1	WEZ	6) dom mieszkalny tzw."Dom dyrektora"			
14	Krasiniec	06-211 Krasiniec	WEZ	7) magazyn wysłodków			
15	Krasiniec	06-211 krasiniec 2	WEZ	8) dom mieszkalny - poczta			
16	Krasiniec	06-211 Krasiniec	WEZ	9) cukrownia budynek główny			
17	Krasiniec	06-211 Krasiniec 3	WEZ	10) dom mieszkalny nr 3			
18	Krzyżewo	Krzyżewo, 06-210 Płoniawy Bramura	WEZ	cmentarz wojenny z II wojny światowej żołnierzy niemieckich			
19	Młodzianowo	Młodzianowo, 06-200 Maków Mazowiecki	WEZ	cmentarz wojenny żołnierzy niemieckich z II wojny światowej			
20	Młodzianowo	Młodzianowo, 06-200 Maków Mazowiecki	R	park podworski	A-508	27.01.1984	
21	Płoniawy	Płoniawy 40	GEZ	dom drewniany			pocz. XX w.
22	Płoniawy Bramura		R	zespół sakralny	A-409	26.03.1962	
23	Płoniawy Bramura	06-210 Płoniawy Bramura	R	a) kościół parafialny wraz z najbliższym otoczeniem	A-409	26.03.1962	
24	Płoniawy Bramura	06-210 Płoniawy Bramura	R	b) dzwonnica	A-409	26.03.1962	
25	Płoniawy Bramura	06-210 Płoniawy Bramura	WEZ	Cmentarz parafialny rzymskokatolicki			
26	Płoniawy Bramura	06-210 Płoniawy Bramura	R	kaplica grobowa	X	30.01.1986 (rejestr d. woj. ostrołęckiego)	
27	Podoś	Podoś, 06-210 Płoniawy Bramura	WEZ	zbiorowa mogiła powstańców z 1863r.			
28	Podoś Nowy	Podoś Nowy, 06-210 Nowy Podoś	WEZ	cmentarz z I wojny światowej żołnierzy niemieckich			
29	Podoś Stary	Podoś Stary, 06-210 Płoniawy	R	kaplica filialna wraz z najbliższym terenem	A-427	05.05.1962	
30	Podoś Stary	Podoś Stary, 06-210 Płoniawy Bramura	WEZ	cmentarz przykościelny			
31	Podoś Stary	Podoś Stary 27	GEZ	dom glinobitka			pocz. XX w.
32	Suche	Suche 45, 06-210 Płoniawy	R	Zespół dworsko parkowy z folwarkiem	A-492	20.12.1982	
33	Suche	Suche 59, 06-210 Płoniawy	R	a) dwór	A-492	20.12.1982	
34	Suche	Suche, 06-210 Płoniawy	R	b) park dworski	A-492	20.12.1982 i 27.01.1984	
35	Suche	Suche 45, 06-210 Płoniawy	WEZ	c) piwnica			
36	Suche	Suche 45, 06-210 Płoniawy	WEZ	e) spichlerz			
37	Suche	Suche, 06-210 Płoniawy	WEZ	f) sześciorak			
38	Szczuki		WEZ	założenie dworsko-parkowe			

LP	MIEJSCOWOŚĆ	ADRES	ŹRÓDŁO	OBIEKT	NR REJESTRU	DECYZJĄ Z DNIA	DATOWANIE
39	Szczuki	Szczuki 95, 06-211 Krasiniec	R	dwór	A-493	05.01.1983	
40	Szczuki	Szczuki 95, 06-211 Krasiniec	R	park dworski	A-493	08.07.1986	
41	Szlasy Łozino		WEZ	założenie dworskie			
42	Szlasy Łozino	Szlasy Łozino, 06-211 Krasiniec	WEZ	a) dwór			
43	Szlasy Łozino	Szlasy Łozino, 06-211 Krasiniec	WEZ	b) oficyna			
44	Szlasy Łozino	Szlasy Łozino, 06-211 Krasiniec	WEZ	c) piwnica nr 12			
45	Szlasy Łozino	Szlasy Łozino, 06-211 Krasiniec	WEZ	d) spichlerz			
46	Szlasy Łozino	Szlasy Łozino, 06-211 Krasiniec	WEZ	e) założenie ogrodowe			
47	Szlasy Łozino	Szlasy Łozino - 06-211 Krasiniec	WEZ	Cmentarz parafialny rzymskokatolicki			
48	Węgrzynowo	Węgrzynowo,06-211 Krasnosielc	WEZ	zespół sakralny			
49	Węgrzynowo	Węgrzynowo,06-211 Krasnosielc	R	a) kościół parafialny	A-394	08.12.1961	
50	Węgrzynowo	Węgrzynowo,06-211 Krasnosielc	WEZ	b) dzwonnica			
51	Węgrzynowo	Węgrzynowo, 06-211 Krasiniec	WEZ	c) cmentarz przykościelny			
52	Węgrzynowo	Węgrzynowo, 06-211 Krasiniec	R	najstarsza część cmentarza parafialnego	A-535	30.01.1986	
53	Węgrzynowo	Węgrzynowo, 06-211 Krasiniec	WEZ	cmentarz wojenny żołnierzy niemieckich z II wojny światowej			
54	Węgrzynowo	Węgrzynowo, 06-211 Krasnosielc	WEZ	szkoła podstawowa			

LP	MIEJSCOWOŚĆ	GMINA	POWIAT	NR AZP	NR STANOWISKA W MIEJSCOWOŚCI	NR STANOWISKA NA OBSZARZE	DATOWANIE	FUNKCJA	KOMENTARZ
1	Bobino Wielkie	Płoniawy-Bramura	makowski	40-67	2	16	osada, XI-XII w.?		
2	Bobino Wielkie	Płoniawy-Bramura	makowski	40-67	1	15	osada, XV-XVI w.		
3	Chodkowo-Załogi	Przasnysz	przasnyski	40-66	1	1	osada, PŚ/NOW		STANOWISKO POZA GRANICAMI GMINY PŁONIAWY - BRAMURA
4	Chodkowo Wielkie	Płoniawy-Bramura	makowski	40-67	1	14	osada, XV-XVI w.		
5	Chodup	Płoniawy-Bramura	makowski	42-66	1	5	osada, OWR	ślad osad. XIV w.	
6	Grzybki	Płoniawy-Bramura	makowski	39-66	1	16	osada, XIV-XVI w.		
7	Jaciążek	Płoniawy-Bramura	makowski	41-67	1	13	ślad osad. WŚ		
8	Jaciążek	Płoniawy-Bramura	makowski	41-67	2	14	ślad osad. WŚ		
9	Jaciążek	Płoniawy-Bramura	makowski	41-67	3	15	osada, XIV-XV w.		
10	Jaciążek	Płoniawy-Bramura	makowski	41-67	4	16	osada, WŚ	osada, XIV-XVI w.	
11	Kobylin	Płoniawy-Bramura	makowski	42-67	3	11	ślad osadn. OWR		
12	Kobylin	Płoniawy-Bramura	makowski	42-67	2	8	osada, OWR	ślad osad. NOW	
13	Kobylin	Płoniawy-Bramura	makowski	42-67	1	7	ślad osad. starożytn.	ślad osad. średniow.	
14	Kobylinek	Płoniawy-Bramura	makowski	42-67	1	12	ślad osadn. OWR	osada, WŚ	
15	Kobylinek	Płoniawy-Bramura	makowski	42-67	2	13	osada, XIII w.		
16	Kobylinek	Płoniawy-Bramura	makowski	42-67	3	14	osada, XV-XVII w.		
17	Kobylinek	Płoniawy-Bramura	makowski	42-67	4	15	ślad osad. starożytn.	osada, XV-XVI w.	
18	Krzyżewo Borowe	Płoniawy-Bramura	makowski	42-68	3	8	osada, XVI-XVIII w.		
19	Krzyżewo Borowe	Płoniawy-Bramura	makowski	42-68	1	6	osada, XVI-XVIII w.		
20	Krzyżewo Borowe	Płoniawy-Bramura	makowski	42-68	2	7	osada, XV-XVI w.		
21	Krzyżewo Nadrzeczne	Płoniawy-Bramura	makowski	42-67	4	25	osada, XIV-XVI w.		
22	Krzyżewo Nadrzeczne	Płoniawy-Bramura	makowski	42-67	3	24	osada, ep.brązu		
23	Krzyżewo Nadrzeczne	Płoniawy-Bramura	makowski	42-67	2	23	osada, XV-XVII w.		
24	Krzyżewo Nadrzeczne	Płoniawy-Bramura	makowski	41-67	1	12	ślad osad. EB	osada, WŚ	
25	Krzyżewo-Krzyżewskie Góry-Kościół	Płoniawy-Bramura	makowski	42-68	1	10	ślad osad. XVIII w.		
26	Lepakowo	Płoniawy-Bramura	makowski	42-67	2	10	ślad osad. starożytn.		

LP	MIEJSCOWOŚĆ	GMINA	POWIAT	NR AZP	NR STANOWISKA W MIEJSCOWOŚCI	NR STANOWISKA NA OBSZARZE	DATOWANIE	FUNKCJA	KOMENTARZ
27	Lepakowo	Płoniawy-Bramura	makowski	42-67	1	9	ślad osadn. WŚ		
28	Młodzianowo	Płoniawy-Bramura	makowski	42-67	1	1	cmentarzysko, neolit		
29	Młodzianowo	Płoniawy-Bramura	makowski	42-67	3	17	ślad osadn. NOW		
30	Młodzianowo	Płoniawy-Bramura	makowski	42-67	2	16	osada, XV-XVI w.		
31	Obłudzin	Płoniawy-Bramura	makowski	42-67	5	6	cmentarzysko, starożytn.		
32	Obłudzin	Płoniawy-Bramura	makowski	42-67	3	4	ślad osad. starożytn.		
33	Obłudzin	Płoniawy-Bramura	makowski	42-67	4	5	osada, póź.OWR		
34	Obłudzin	Płoniawy-Bramura	makowski	42-67	7	20	ślad osad. OWR		
35	Obłudzin	Płoniawy-Bramura	makowski	42-67	1	2	ślad osad. starożytn.		
36	Obłudzin	Płoniawy-Bramura	makowski	42-67	8	21	ślad osadn. ep.żelaza	ślad osad. NOW	
37	Obłudzin	Płoniawy-Bramura	makowski	42-67	9	22	osada, OWR		
38	Obłudzin	Płoniawy-Bramura	makowski	42-67	6	19	osada, ep.żelaza		
39	Obłudzin	Czerwonka	makowski	42-67	2	3	osada, póź.EB-wcz.EŻ		STANOWISKO POZA GRANICAMI GMINY PŁONIAWY - BRAMURA
40	Płoniawy-Bramura	Płoniawy-Bramura	makowski	41-67	2	18	osada, XIV-XVI w.		
41	Płoniawy-Bramura	Płoniawy-Bramura	makowski	41-67	1	17	osada, XIV-XV w.		
42	Podoś Nowy	Płoniawy-Bramura	makowski	41-67	8	9	osada, XIV-XV w.		
43	Podoś Nowy	Płoniawy-Bramura	makowski	41-67	1	1	osada, średniow.		
44	Podoś Nowy	Płoniawy-Bramura	makowski	41-67	4	5	ślad osad. EB	osada, WŚ	
45	Podoś Nowy	Płoniawy-Bramura	makowski	41-67	5	6	osada, X-XII w.		
46	Podoś Nowy	Płoniawy-Bramura	makowski	41-67	6	7	osada, WŚ	osada, XV-XVIII w.	
47	Podoś Nowy	Płoniawy-Bramura	makowski	41-67	7	8	osada, WŚ		
48	Podoś Nowy	Płoniawy-Bramura	makowski	41-67	2	2	ślad osad. neolit	ślad osad. starożytn. osada, WŚ	
49	Podoś Nowy	Płoniawy-Bramura	makowski	41-67	3	4	ślad osad. starożytn.	osada, WŚ	
50	Podoś Stary	Płoniawy-Bramura	makowski	41-67	2	11	osada, WŚ	osada, XIV-XVI w.	
51	Podoś Stary	Płoniawy-Bramura	makowski	41-67	1	10	osada, XV-XVII w.		
52	Prace	Płoniawy-Bramura	makowski	40-66	1	8	ślad osad. NOW		

LP	MIEJSCOWOŚĆ	GMINA	POWIAT	NR AZP	NR STANOWISKA W MIEJSCOWOŚCI	NR STANOWISKA NA OBSZARZE	DATOWANIE	FUNKCJA	KOMENTARZ
53	Rogowo	Płoniawy-Bramura	makowski	40-66	1	9	osada, PŚ		
54	Suche	Płoniawy-Bramura	makowski	40-67	1	13	osada, XIV-XV w.		
55	Szczuki	Płoniawy-Bramura	makowski	42-66	3	20	osada, póź.OWR, OWL	osada, XI-XIII w.	
56	Szczuki	Płoniawy-Bramura	makowski	42-66	1	15	ślad osad. OWR	osada, XIV-XV w.	
57	Szczuki	Płoniawy-Bramura	makowski	42-66	2	18	ślad osadn. OWR	osada, XIV wiek	
58	Szlasy-Bure	Płoniawy-Bramura	makowski	42-66	5	17	osada, XII-XIII w.		
59	Szlasy-Bure	Płoniawy-Bramura	makowski	42-66	4	16	osada, XIII-XIV, XVII w.		
60	Szlasy-Bure	Płoniawy-Bramura	makowski	42-66	3	8	ślad osad. starożytn.	osada, XIV-XV, XVII w.	
61	Szlasy-Bure	Płoniawy-Bramura	makowski	42-66	2	7	osada, XIV-XV, XVII-XVIII w.		
62	Szlasy-Bure	Płoniawy-Bramura	makowski	42-66	1	6	osada, XV-XVII w.		
63	Szlasy-Łozino	Płoniawy-Bramura	makowski	42-66	5	13	ślad osad. OWR	ślad osad. wcz.średniow.	
64	Szlasy-Łozino	Płoniawy-Bramura	makowski	42-66	4	12	ślad osad. k.łużycka	osada, wcz.średniow.	
65	Szlasy-Łozino	Płoniawy-Bramura	makowski	42-66	3	11	osada, ep.żelaza	osada, wcz.średniow.	
66	Szlasy-Łozino	Płoniawy-Bramura	makowski	42-66	2	10	ślad osadn. OWR		
67	Szlasy-Łozino	Płoniawy-Bramura	makowski	42-66	1	9	ślad osad. kult. łużycka	ślad osadnictwa, WŚ	
68	Szlasy-Łozino	Płoniawy-Bramura	makowski	42-66	6	22	ślad osad. k.starożytna		
69	Węgrzynowo	Płoniawy-Bramura	makowski	42-66	1	2	ślad osad. starożytn.		
70	Węgrzynowo	Płoniawy-Bramura	makowski	42-66	3	4	ślad osadn. póź.LT	cmentarzysko, OWR ślad osad. XVI-XVII w.	
71	Węgrzynowo	Płoniawy-Bramura	makowski	42-66	2	3	osada, XV-XVI w.		
72	Zawady Huta	Płoniawy-Bramura	makowski	41-67	1	3	osada, kult.łużycka, EB	osada, WŚ	
73	Zblicha Stara	Płoniawy-Bramura	makowski	40-66	1	10	osada, PŚ/NOW		
74	Zawady Dworskie	Krasnosielc	makowski	41-68	1	6	slad osad. Okr. Rzym.	slad osad. Wśr. Śr	STANOWISKO POZA GRANICAMI GMINY PŁONIAWY - BRAMURA
75	Zawady Dworskie	Płoniawy-Bramura	makowski	41-68	2	7	osada po XIVw.		
76	Zawady Dworskie	Płoniawy-Bramura	makowski	41-68	3	8	osada okr. Rzymski		
77	Zawady Dworskie	Płoniawy-Bramura	makowski	41-68	4	9	osada po XIV-XVII		
78	Zawady Dworskie	Płoniawy-Bramura	makowski	41-68	5	10	osada XVI-XVIII		

LP	MIEJSCOWOŚĆ	GMINA	POWIAT	NR AZP	NR STANOWISKA W MIEJSCOWOŚCI	NR STANOWISKA NA OBSZARZE	DATOWANIE	FUNKCJA	KOMENTARZ
79	Zawady Dworskie	Płoniawy-Bramura	makowski	41-68	6	11	osada XV - XVII w.		
80	Gołoniawy	Płoniawy-Bramura	makowski	41-68	1	12	osada ? XV - XVII w.		
81	Krzyżewo Borowe	Płoniawy-Bramura	makowski	41-68	1	13	osada - XV - XVII w.		

Dokument podpisany bezpiecznym podpisem elektronicznym

Podpis: Signature-134849387
Imię: Andrzej
Nazwisko: Sękowski
Instytucja:
Województwo:
Miejscowość:
Data podpisu: 28 października 2016 r.
Zakres podpisu: Cały dokument